

คู่มือเตรียมสอบ

นักวิชาการ วัฒนธรรม

ปฏิบัติการ **ปี 68** ท้องถิ่น

ประกอบด้วย

๑. พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓
๒. ความรู้เกี่ยวกับงานรัฐพิธี และราชพิธี
๓. การอนุรักษ์ ส่งเสริมและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม
๔. ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม
๕. มติและโครงสร้างทางวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงของกระแสวัฒนธรรมโลก
๖. การพัฒนาเครือข่ายทางวัฒนธรรม
๗. ความรู้ที่เกี่ยวกับงานตาม “ลักษณะงานที่ปฏิบัติ” ของตำแหน่งที่สมัครสอบ

ศูนย์รวมคู่มือเตรียมสอบและแนวข้อสอบ มีวางจำหน่ายตามศูนย์หนังสือทั่วประเทศ
บริการจัดส่งพัสดุ หรือ ไฟล์ดาวน์โหลด www.thebestcenter.com
ติดต่อไลน์ Line ID : @thebestcenter หรือ Line ID : 0822151906

280.-

คู่มือสอนนักวิชาการพัฒนารูปแบบปฏิบัติการ
กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

รวบรวมและเรียบเรียงโดย.....

ฝ่ายวิชาการ สถาบัน THE BEST CENTER

ห้ามตัดต่อหรือคัดลอกส่วนใดส่วนหนึ่งของเนื้อหา

สงวนลิขสิทธิ์ตาม พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

ราคา 280 บาท

จัดพิมพ์และจำหน่ายโดย

The Best Center InterGroup Co., Ltd.

บริษัท เดอะเบสท์ เซ็นเตอร์ อินเตอร์กรุป จำกัด

บริหารงานโดย ดร.สิงห์ทอง บัวชุมและอาจารย์จันทน์ บัวชุม (ติวเตอร์ก๊ง ย่าน ม. ราม)

เลขที่ 2145/7 ซอยรามคำแหง 43/1 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

โทรศัพท์.081-496-9907,0-2314-1492, 0-2318-6868 โทรสาร. 0-2718-6274 line id: @thebestcenter

www.thebestcenter.com หรือ www.facebook.com/bestcentergroup

คู่มือสอบ

**นักวิชาการวัฒนธรรมปฏิบัติการ
กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น**

ราคา 280.-

คำนำ

สำหรับชุดคู่มือสอบสำหรับตำแหน่งนักวิชาการวัฒนธรรมปฏิบัติการ
กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เล่มนี้ ทางสถาบัน THE BEST CENTER และฝ่ายวิชาการของสถาบันได้
เรียบเรียงขึ้น เพื่อให้ผู้สมัครสอบใช้สำหรับเตรียมสอบในการสอบแข่งขันฯ ในครั้งนี้

ทางสถาบัน THE BEST CENTER ได้เล็งเห็นความสำคัญจึงได้จัดทำหนังสือ เล่มนี้ขึ้นมา
ภายในเล่มประกอบด้วยทุกส่วนที่กำหนดในการสอบ เจาะข้อสอบทุกส่วน พร้อมคำเฉลยอธิบาย มาจัดทำเป็น
หนังสือชุดนี้ขึ้น เพื่อให้ผู้สอบได้เตรียมตัวอ่านล่วงหน้า มีความพร้อมในการทำข้อสอบ

ท้ายนี้ คณะผู้จัดทำขอขอบคุณทางสถาบัน THE BEST CENTER ที่ได้ให้การสนับสนุนและ
มีส่วนร่วมในการจัดทำฉบับนี้ ทำให้หนังสือเล่มนี้สามารถสำเร็จขึ้นมาเป็นเล่มได้ พร้อมกันนี้คณะผู้จัดทำ
ขอน้อมรับข้อบกพร่องใดๆ อันเกิดขึ้นและยินดีรับฟังความคิดเห็นจากทุกๆ ท่าน เพื่อที่จะนำมาปรับปรุงแก้ไข
ให้ดียิ่งขึ้น

ขอให้โชคดีในการสอบทุกท่าน

ฝ่ายวิชาการ

สถาบัน The Best Center

www.thebestcenter.com

สารบัญ

➤ พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ.2553	1
➤ ความรู้เกี่ยวกับงานรัฐพิธีและราชพิธี	10
➤ ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ ส่งเสริมและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม	38
➤ ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม	53
➤ ความรู้เกี่ยวกับมิติและโครงสร้างทางวัฒนธรรม	96
➤ ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสวัฒนธรรมโลก	113
➤ ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายทางวัฒนธรรม	137
➤ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการพิพิธภัณฑ์และหอศิลปวัฒนธรรม	158
➤ ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนงาน/โครงการ	168
➤ ความรู้เกี่ยวกับขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย	183
➤ ความรู้เกี่ยวกับศิลปะวัฒนธรรมร่วมสมัย	204
✦ แนวข้อสอบนักวิชาการวัฒนธรรม ชุดที่ 1.	233
✦ แนวข้อสอบนักวิชาการวัฒนธรรม ชุดที่ 2.	252
✦ แนวข้อสอบนักวิชาการวัฒนธรรม ชุดที่ 3.	267
✦ แนวข้อสอบนักวิชาการวัฒนธรรม ชุดที่ 4.	281

พระราชบัญญัติ

วัฒนธรรมแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๕๕๓

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๓

เป็นปีที่ ๖๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยวัฒนธรรมแห่งชาติ และกฎหมายว่าด้วยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๔๘๕

(๒) พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๖

(๓) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๔๘๖

(๔) พระราชบัญญัติสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๒

(๕) พระราชบัญญัติสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“วัฒนธรรม” หมายความว่า วิธีการดำเนินชีวิต ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม จารีต ประเพณี พิธีกรรม และภูมิปัญญา ซึ่งกลุ่มชนและสังคมได้ร่วมสร้างสรรค์ สืบส่งต่อกันมา

“ราชกิจจานุเบกษา” ได้แก่ ๓๒๗/ตอนที่ ๖๔ ก/หน้า ๒๔/๓๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

เรียนรู้ ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงาม ทั้งด้านจิตใจและวัตถุ อย่างสันติสุข และยั่งยืน

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

การบริหารงานวัฒนธรรม

ส่วนที่ ๑

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

มาตรา ๖ ให้มีคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมเป็นรองประธานกรรมการ ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ประธานสภาวัฒนธรรมแห่งประเทศไทย และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความเชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมจำนวนไม่เกินเก้าคนเป็นกรรมการ

ให้ปลัดกระทรวงวัฒนธรรมเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้ปลัดกระทรวงวัฒนธรรมแต่งตั้งข้าราชการในสังกัดกระทรวงวัฒนธรรมเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา ๗ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทย

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์

(๓) มีความรู้ประสบการณ์และผลงานด้านการอนุรักษ์ พัฒนา หรือส่งเสริมวัฒนธรรมเป็นที่ประจักษ์

(๔) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๕) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๘ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสามปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ แต่ต้องไม่เกินสองวาระติดต่อกัน

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระหรือในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างหรือเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทนหรือของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งตามวาระ หากยังมิได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

มาตรา ๙ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) นายกรัฐมนตรีให้ออก เพราะบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือหย่อนความสามารถ

(๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๗

มาตรา ๑๐ การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในกรณีที่ประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการและรองประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการซึ่งมาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุมสำหรับการประชุมคราวนั้น

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๑ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอแนะและให้ความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายและแผนแม่บทวัฒนธรรมของชาติ

(๒) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อจัดให้มีหรือแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาติ

(๓) วางแนวทางและประสานนโยบายและแผน เพื่อความร่วมมือและการปฏิบัติงานขององค์กรต่าง ๆ ในหน่วยงานของรัฐและเอกชนในเรื่องที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาติและการรณรงค์วัฒนธรรมอันดีงามของชาติ

(๔) ให้คำปรึกษา แนะนำ และประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวัฒนธรรมของชาติ

(๕) ควบคุมและหาวิธีปลูกฝังวัฒนธรรมของชาติในจิตใจของประชาชนเพื่อให้มีการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ

(๖) กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมของชาติ

(๗) กำหนดแผนการเงินและแผนงบประมาณรายจ่ายประจำปีของกองทุน

(๘) พิจารณาเสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติ

(๙) ปฏิบัติงานอื่นใดตามที่พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

แผนแม่บทวัฒนธรรมของชาติตาม (๑) จะต้องประกอบด้วยกระบวนการส่งเสริมวัฒนธรรมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

มาตรา ๑๒ คณะกรรมการอาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมายก็ได้

การประชุมคณะอนุกรรมการ ให้นำมาตรา ๑๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ส่วนที่ ๒

สภาวัฒนธรรม

มาตรา ๑๓ เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติและประสานการดำเนินงานวัฒนธรรมซึ่งภาคประชาสังคมและประชาชนมีส่วนร่วม ให้จัดตั้งสภาวัฒนธรรมในแต่ละระดับ ประกอบด้วย

(๑) สภาวัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

(๒) สภาวัฒนธรรมจังหวัด

(๓) สภาวัฒนธรรมอำเภอ

(๔) สภาวัฒนธรรมตำบล

การจัดตั้งสภาวัฒนธรรมอื่น ๆ นอกเหนือจาก (๑) (๒) (๓) และ (๔) ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๔ ให้สภาวัฒนธรรมที่จัดตั้งตามมาตรา ๑๓ มีสถานภาพเป็นองค์กรภาคเอกชนที่ดำเนินงานวัฒนธรรมภายใต้การกำกับดูแลของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม

มาตรา ๑๕ ให้สภาวัฒนธรรมตามมาตรา ๑๓ ประกอบด้วย กรรมการและสมาชิกที่มาจากผู้แทนองค์กรที่ดำเนินงานวัฒนธรรมหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นองค์กรเครือข่ายวัฒนธรรม เช่น เครือข่ายภาครัฐ เครือข่ายภาคเอกชน เครือข่ายภาคชุมชน เครือข่ายภาคธุรกิจ เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน และเครือข่ายภาควิชาการ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๖ ในแต่ละจังหวัด อำเภอ และตำบลให้มีสภาวัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมอำเภอ และสภาวัฒนธรรมตำบล ตามมาตรา ๑๓ ในแต่ละระดับได้เพียงหนึ่งแห่ง

มาตรา ๑๗ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการได้มา จำนวนกรรมการและสมาชิก วาระ การดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง การประชุม การบริหารจัดการ และการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรม ตามมาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๕ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๘ ให้สภาวัฒนธรรมทุกระดับมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย และแผนแม่บทวัฒนธรรมของชาติ

(๒) เป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และแนวคิดในการดำเนินงานวัฒนธรรม โดยเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายวัฒนธรรม

(๓) ระดมทรัพยากร บุคลากร และสรรพกำลังต่าง ๆ จากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ เพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม

(๔) ส่งเสริม สนับสนุนและร่วมจัดกิจกรรมขององค์กรภาคีและเครือข่ายวัฒนธรรม เพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนา สร้างสรรค์ แลกเปลี่ยน สืบทอดและเผ่าเร่ร่อนทางวัฒนธรรม

(๕) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมและผลการดำเนินงานขององค์กรภาคีและเครือข่ายวัฒนธรรม

(๖) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการ กระทรวงวัฒนธรรม จังหวัด หรือ หน่วยงานอื่น ๆ ขอความร่วมมือทางวัฒนธรรม

หมวด ๒

กองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม

มาตรา ๑๙ ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งในกรมส่งเสริมวัฒนธรรม เรียกว่า “กองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายเกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนงานวัฒนธรรมตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๐ กองทุนประกอบด้วย

(๑) เงินและทรัพย์สินที่ได้รับโอนตามมาตรา ๓๒

(๒) เงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้จากงบประมาณรายจ่ายประจำปี

(๓) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคหรือมอบให้

(๔) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับจากต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ

(๕) ดอกผลหรือรายได้ที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน

(๖) รายได้อื่น

มาตรา ๒๑ ให้มีคณะกรรมการกองทุนประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการด้านการเงิน และด้านวัฒนธรรมซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งจำนวนไม่เกินแปดคนเป็นกรรมการ

ให้กรรมการตามวรรคหนึ่งเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานกรรมการของคณะกรรมการกองทุน

ให้อธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรมเป็นกรรมการและเลขานุการ

มาตรา ๒๒ คุณสมบัติ วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการกองทุน ตลอดจนการประชุมของคณะกรรมการกองทุน ให้นำมาตรา ๗ มาตรา ๘ มาตรา ๙ และมาตรา ๑๐ มาใช้บังคับกับคณะกรรมการกองทุนโดยอนุโลม

มาตรา ๒๓ คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) บริหารกองทุนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์
 - (๒) พิจารณานุมัติโครงการหรือกิจกรรมทั้งของภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคชุมชน ที่ขอรับการอุดหนุนจากกองทุนให้สอดคล้องกับนโยบายวัฒนธรรมของชาติในเรื่องการศึกษา วิจัย พัฒนา ฟื้นฟู อนุรักษ์ ส่งเสริม และเผยแพร่ด้านวัฒนธรรม
 - (๓) ติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการ หรือกิจกรรมที่ได้รับการส่งเสริม หรือสนับสนุนจากกองทุน
 - (๔) เสนอรายงานประจำปีเกี่ยวกับสถานะการเงินและการบริหารกองทุนต่อคณะกรรมการ
 - (๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่รัฐมนตรีหรือคณะกรรมการมอบหมาย
- เงื่อนไขและรายละเอียดของโครงการหรือกิจกรรมตาม (๒) ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด

มาตรา ๒๔ เงินและดอกผลตามมาตรา ๒๐ ไม่ต้องนำส่งคลังตามกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลังและกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

มาตรา ๒๕ ผู้บริจาคเงินหรือทรัพย์สินให้แก่กองทุน มีสิทธินำไปลดหย่อนในการคำนวณภาษีเงินได้หรือได้รับยกเว้นภาษีสำหรับเงินหรือทรัพย์สินที่บริจาค แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในประมวลรัษฎากร

มาตรา ๒๖ การรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน การจัดหาผลประโยชน์และการจัดการกองทุน ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

มาตรา ๒๗ ให้คณะกรรมการกองทุนจัดทำงบดุลและบัญชีทำการส่งผู้สอบบัญชีตรวจสอบภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชีทุกปี

ให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินหรือบุคคลภายนอกตามที่คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งด้วยความเห็นชอบจากสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชีของกองทุนทุกรอบปีและรายงานผลการสอบบัญชีของกองทุนเสนอต่อคณะกรรมการ

หมวด ๓

การยกย่องเชิดชูเกียรติ

มาตรา ๒๘ บุคคลอาจได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติทางวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้

- (๑) ศิลปินแห่งชาติ
- (๒) ผู้ทรงคุณวุฒิทางวัฒนธรรม
- (๓) บุคคลที่มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม

มาตรา ๒๙ การกำหนดสาขา คุณสมบัติ หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกศิลปินแห่งชาติ รวมตลอดถึงประโยชน์ตอบแทนซึ่งศิลปินแห่งชาติจะได้รับจากเงินกองทุน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

การกำหนดสาขา คุณสมบัติ หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิทางวัฒนธรรมและบุคคลที่มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม รวมตลอดถึงประโยชน์ตอบแทนซึ่งบุคคลดังกล่าวจะได้รับจากเงินกองทุน ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

มาตรา ๓๐ บุคคลที่ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติตามมาตรา ๒๘ พึงมีบทบาทในเรื่อง ดังต่อไปนี้

- (๑) วิจัย พัฒนา ฟื้นฟู อนุรักษ์ ให้การศึกษา ส่งเสริม และเผยแพร่ผลงานศิลปะและวัฒนธรรม
- (๒) ให้คำแนะนำและคำปรึกษาทางศิลปะและวัฒนธรรมแก่กระทรวงวัฒนธรรม

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๓๑ ให้บรรดาพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๔๘๕ และพระราชบัญญัติสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะได้มีกฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศตามพระราชบัญญัตินี้ออกใช้บังคับ

มาตรา ๓๒ ให้โอนทรัพย์สิน หนี้ เงินงบประมาณ และรายได้ของกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมตามพระราชบัญญัติสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๒ ไปเป็นของกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๓๓ ให้ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมตามพระราชบัญญัติสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๒ อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ต้องไม่เกินเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๓๔ ให้ผู้ซึ่งเป็นศิลปินแห่งชาติ ผู้ทรงคุณวุฒิทางวัฒนธรรม และผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นศิลปินแห่งชาติ ผู้ทรงคุณวุฒิทางวัฒนธรรม หรือบุคคลที่มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรมตามพระราชบัญญัตินี้ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๓๕ ให้ผู้ซึ่งเป็นกรรมการและสมาชิกในสภาวัฒนธรรมที่จัดตั้งขึ้นตามระเบียบกระทรวงวัฒนธรรมว่าด้วยสภาวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๑ อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีกรรมการและสมาชิกในสภาวัฒนธรรมตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ต้องไม่เกินเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๔๘๕ และพระราชบัญญัติสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน ทำให้มีบทบัญญัติหลายประการไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบันสมควรปรับปรุงเพื่อให้มีการอนุรักษ์ ฟื้นฟูและส่งเสริม จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีและทรงคุณค่าของชาติและของท้องถิ่น รวมทั้งการยกย่องเชิดชูเกียรติให้แก่บุคคลที่สมควรเป็นศิลปินแห่งชาติ ผู้ทรงคุณวุฒิทางวัฒนธรรม หรือบุคคลที่มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม อันเป็นการรองรับและสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ประชาชนที่มีส่วนร่วมในการสืบสานเรื่องดังกล่าวได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ ภายใต้การส่งเสริมและประสานงานของคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติและหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง เพื่อการดำเนินการให้เป็นรูปธรรม และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

คำอธิบายสรุปสาระสำคัญ

พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓

๑. ความมุ่งหมายของกฎหมาย

เพื่อให้มีการอนุรักษ์ ฟื้นฟูและส่งเสริม จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีและทรงคุณค่าของชาติและของท้องถิ่น รวมทั้งการยกย่องเชิดชูเกียรติให้แก่บุคคลที่สมควรเป็นศิลปินแห่งชาติ ผู้ทรงคุณวุฒิทางวัฒนธรรม หรือบุคคลที่มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม อันเป็นการรองรับและสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ประชาชนที่มีส่วนร่วมในการสืบสานเรื่องดังกล่าวได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ ภายใต้งานส่งเสริมและประสานงานของกรมส่งเสริมวัฒนธรรมและหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง เพื่อการดำเนินการให้เป็นรูปธรรม และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๒. สรุปสาระสำคัญของกฎหมาย

๒.๑ กำหนดนิยามศัพท์ของวัฒนธรรม โดยให้หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิต ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม จารีตประเพณี พิธีกรรม และภูมิปัญญา ซึ่งกลุ่มชนและสังคมได้ร่วมสร้างสรรค์ สืบส่ง ปลุกฝัง สืบทอด เรียนรู้ ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เกิดความเจริญของงานทั้งด้านจิตใจและวัตถุอย่างสันติสุขและยั่งยืน (มาตรา ๔)

๒.๒ กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๕)

๒.๓ กำหนดกระบวนการได้มา องค์ประกอบ คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม การประชุมและองค์ประชุม วาระในการดำรงตำแหน่ง อำนาจหน้าที่ และการพ้นจากตำแหน่ง ของคณะกรรมการ ดังนี้

(๑) คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ทำหน้าที่เสนอแนะและให้ความเห็นเกี่ยวกับนโยบายและแผนแม่บทวัฒนธรรมของชาติ เสนอแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาติ เป็นต้น (มาตรา ๖ ถึงมาตรา ๑๒)

(๒) คณะกรรมการกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม มีหน้าที่บริหารกองทุนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ พิจารณานุมัติโครงการหรือกิจกรรมทั้งของภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคชุมชนที่ขอรับการอุดหนุนจากกองทุนให้สอดคล้องกับนโยบายวัฒนธรรมของชาติในเรื่องการศึกษา วิจัย พัฒนา ฟื้นฟู อนุรักษ์ ส่งเสริม และเผยแพร่งานวัฒนธรรม ติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการ หรือกิจกรรมที่ได้รับการส่งเสริมหรือสนับสนุนจากกองทุน เป็นต้น (มาตรา ๒๑ ถึงมาตรา ๒๓ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗)

๒.๔ กำหนดให้จัดตั้งสภาวัฒนธรรมแต่ละระดับ ประกอบด้วยสภาวัฒนธรรมแห่งประเทศไทย สภาวัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล และสภาวัฒนธรรมอื่น ๆ (มาตรา ๑๓) กำหนดสถานภาพ องค์ประกอบ คุณสมบัติ หน้าที่ ของสภาวัฒนธรรม (มาตรา ๑๔ ถึงมาตรา ๑๘)

๒.๕ กำหนดให้จัดตั้งกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายเกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนงานวัฒนธรรม (มาตรา ๑๔) กำหนดให้ผู้บริจาคเงินหรือทรัพย์สินให้แก่กองทุน มีสิทธินำใบลดหย่อนในการคำนวณภาษีเงินได้หรือได้รับยกเว้นภาษีสำหรับเงินหรือทรัพย์สินที่บริจาค (มาตรา ๒๕)

๒.๖ กำหนดให้มีการยกย่องเชิดชูเกียรติทางวัฒนธรรม บุคคลดังต่อไปนี้ ศิลปินแห่งชาติ ผู้ทรงคุณวุฒิทางวัฒนธรรม บุคคลผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม (มาตรา ๒๘)

๓. บทบัญญัติที่คุ้มครองประชาชน

กำหนดให้มีการจัดตั้งสภาวัฒนธรรม เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติและประสานการดำเนินงานวัฒนธรรมซึ่งภาคประชาสังคมและประชาชนมีส่วนร่วม (มาตรา ๑๓)

ความรู้เกี่ยวกับงานรัฐพิธีและราชพิธี

➤ ความหมายของพระราชพิธี รัฐพิธี และพิธี

ในรอบปีปฏิทินหลวงหนึ่งๆ ได้กำหนดวันพระราชพิธีและรัฐพิธีไว้ บางพระราชพิธี หรือรัฐพิธีจะกำหนดวันที่และเดือนไว้แน่นอน เช่น พระราชพิธีสงกรานต์ วันพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชและวันที่ระลึกมหาจักรีบรมราชวงศ์ เป็นต้น ส่วนพระราชพิธีที่เกี่ยวข้องกับทางศาสนาจะกำหนดไว้เป็นวันข้างขึ้นข้างแรม และเดือน เช่น พระราชพิธีทรงบาเพ็ญพระราชกุศลมาฆบูชา พระราชพิธีทรงบาเพ็ญพระราชกุศล วิสาขบูชา พระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐิน เป็นต้น

➤ พระราชพิธี

หมายถึง งานที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ กำหนดไว้เป็นประจำตามราชประเพณี ซึ่งจะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพิธี ก่อนถึงงานพระราชพิธี จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีหมายกำหนดการพระราชพิธีที่จะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพระราชกรณียกิจ โดยปกติแล้วผู้มีตำแหน่งฝ่ายๆ มีหน้าที่จะต้องไปเข้าเฝ้าฯ ในพระราชพิธีดังกล่าว

กำหนดวันพระราชพิธีประจำปี

ลำดับที่	ชื่อพระราชพิธี	วัน เดือน ของปี
1.	วันมาฆบูชา	
2.	วันพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และวันที่ระลึกมหาจักรีบรมราชวงศ์	6 เมษายน
3.	สงกรานต์	เดือนเมษายน
4.	พิธีมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ	พิธีมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญสำนักพระราชวังจะกำหนดเป็นปีๆ ไป ราวเดือนพฤษภาคม มี 2 วัน
5.	วันวิสาขบูชา	ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6
6.	พระราชพิธีทรงบาเพ็ญพระราชกุศลในโอกาสจิตสมัยคล้ายวันสวรรคตพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร และพระราชกุศลทักษิณานุประทานพระบรมอัฐิ สมเด็จพระมหิตลาธิเบศรอดุลยเดชวิกรมพระบรมราชชนก และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี	9 มิถุนายน
7.	วันอาสาฬหบูชา และเทศกาลเข้าพรรษา	เดือนกรกฎาคม

8.	เฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มหาวชิราลงกรณ์ฯ	28 กรกฎาคม
9.	เฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ	12 สิงหาคม
10.	วันปิยมหาราช	23 ตุลาคม
11.	พระราชกุศลถวายผ้าพระกฐิน	ราวเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน
12.	เฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	5 ธันวาคม
13.	ฉลองวันพระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	10 ธันวาคม

รัฐพิธี

หมายถึง งานที่รัฐบาลกราบบังคมทูลขอพระมหากรุณาให้ทรงรับไว้เป็นงานรัฐพิธี มีหมายกำหนดการที่กำหนดไว้เป็นประจำ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นประธานในพิธีหรือทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีผู้แทนพระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นประธาน ในปัจจุบันมีรัฐพิธีต่างๆ ที่คณะรัฐมนตรีและบุคคลสำคัญจะไปเฝ้าฯ ดังนี้

กำหนดวันรัฐพิธีที่บุคคลสำคัญตลอดจนข้าราชการที่มีตำแหน่งเฝ้าฯจะเข้าเฝ้า

ลำดับที่	ชื่อรัฐพิธี	วัน เดือน ของปี
1.	วันพ่อขุนรามคำแหง	17 มกราคม
2.	วันสมเด็จพระนเรศวรมหาราช (วันกองทัพไทย)	25 เมษายน 18 มกราคม
3.	วันที่ระลึกพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวพระมหา เจษฎาราชเจ้า	31 มีนาคม
4.	วันพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชและ วันที่ระลึกมหาจักรีบรมราชวงศ์	6 เมษายน
5.	แรกนาขวัญ	ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6
6.	ถวายราชสักการะพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหา อานันทมหิดล	9 มิถุนายน
7.	วันสมเด็จพระนารายณ์มหาราช	11 กรกฎาคม
8.	วันพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	18 ตุลาคม
9.	วันปิยมหาราช	23 ตุลาคม
10.	วันพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว	25 พฤศจิกายน

11.	วันธรรมนูญ(ถวายบังคมพระบรมราชานุสาวรีย์ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว)	10 ธันวาคม
12.	วันสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช	28 ธันวาคม

พิธี

หมายถึง งานที่ผู้ใดก็ตามสามารถจัดขึ้นตามลัทธิ ตลอดจนแบบอย่างธรรมเนียมประเพณีการปฏิบัติ ของในแต่ละสังคมหรือท้องถิ่น เช่น พิธีแต่งงาน พิธีศพ พิธีอุปสมบท เป็นต้น อย่างไรก็ตามอาจมีพิธีสำคัญของพระมหากษัตริย์หรือรัฐบาล แต่ไม่ได้กำหนดเป็นพระราชพิธี หรือรัฐพิธี เช่น พิธีรับรองพระราชอาคันตุกะ และพิธีรับรองผู้นำหรือประมุขต่างประเทศที่เดินทางมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการในฐานะแขกของรัฐบาล เป็นต้น

➤ ข้อพึงปฏิบัติในการเข้าเฝ้าฯ

ในการเข้าเฝ้าฯ ผู้ที่เข้าเฝ้าฯ ต้องแต่งกายตามหมายกำหนดการ หรือหมายรับสั่งของสำนักพระราชวัง และต้องมาถึงก่อนเวลาเสด็จพระราชดำเนินถึงตามที่กำหนดไว้ในหมายกำหนดการอย่างน้อย ๓๐ นาที ทั้งนี้ หากผู้เฝ้าฯ มาถึงหลังเวลาเสด็จพระราชดำเนินแล้วก็ไม่เป็นการสมควรที่จะเข้าเฝ้าฯ ในพระราชพิธีนั้นๆ นอกจากนี้ผู้เข้าเฝ้าฯ จะต้องสำรวมกิริยามารยาท ไม่สวมแว่นตาดำ ไม่สูบบุหรี่ หรือเป่ายาสูบ งดตรวจความเรียบร้อยของเครื่องแต่งกายในการเข้าเฝ้าฯ หากกำหนดให้แต่งกายชุดสุภาพ ห้ามแต่งกายด้วยชุดสีดำ นอกจากนี้ ไม่ควรถือถุงย่าม และไม่ควรรนำสิ่งของติดตัวไปด้วยมากเกินไปจนสมควรจนพระรังพระรัง โดยเฉพาะสิ่งอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเข้าเฝ้าฯ เพราะอาจรบกวนทำให้เกิดเสียงดัง ซึ่งเป็นการไม่บังควร ยกเว้นสิ่งของที่จะนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย อีกทั้งห้ามนำอาวุธ (เว้นแต่กระบี่ประkobเครื่องแบบทหาร ดำรง) และเครื่องมือสื่อสาร เช่น โทรศัพท์มือถือ ติดตัวไปในการเข้าเฝ้าฯ โดยเด็ดขาด เมื่อไปถึงสถานที่ที่กำหนดจะต้องปฏิบัติตามคำชี้แจงของเจ้าหน้าที่รับรอง กล่าวคือ ธรรมเนียมการเข้าเฝ้าฯ ในงานพระราชพิธีในพระบรมมหาราชวัง ให้เข้าประจำที่นั่งตามที่ทางสำนักพระราชวังได้จัดไว้ให้โดยไม่เปลี่ยนที่นั่งเอง เนื่องจากสำนักพระราชวังได้กำหนดที่นั่งให้ตามความเหมาะสมสำหรับผู้เข้าเฝ้าฯ โดยแบ่งเป็นกลุ่ม เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการเข้าเฝ้าฯ ไม่สมควรลุกไปที่อื่นโดยไม่จำเป็น และไม่ควรพูดคุยหรือส่งเสียงดัง หากมีความจำเป็นต้องปฏิบัติภารกิจส่วนตัว ควรปฏิบัติให้เรียบร้อยก่อนเสด็จพระราชดำเนินถึง โดยมีวิธีปฏิบัติที่ควรทราบดังต่อไปนี้

การปฏิบัติ	วิธีปฏิบัติ
การนั่ง	การนั่งในที่เฝ้าฯ ให้ปฏิบัติ ดังนี้ ๑. ต้องนั่งด้วยอาการสำรวม ๒. ถ้านั่งบนเก้าอี้ ห้ามไขว่ห้างหรือเหยียดขาออกไปตามสบายหรือยกแขนขึ้นพาดพนักเก้าอี้ ๓. เมื่อมีกิจจะต้องลุกออกจากที่เฝ้าฯ ต้องถวายความเคารพ และเมื่อจะกลับเข้าประจำที่เดิมต้องปฏิบัติเช่นเดียวกัน ไม่ควรหุ่ดลุกหุ่ดนั่งในระหว่างนั่งเฝ้าฯ
	๔. เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จจากพระราชอาสน์ที่ประทับเพื่อทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในการพระราชพิธี ผู้เฝ้าฯ จะต้องยืนขึ้น หากเสด็จผ่านต้องถวายความเคารพทุกครั้ง และต้องยืนอยู่จนกว่าจะเสร็จพระราชกรณียกิจนั้นหรือในช่วงนั้น และเมื่อเสด็จกลับไปประทับพระราชอาสน์ ผู้เฝ้าฯ ต้องถวายความเคารพ แล้วจึงนั่งลงได้ ๕. เมื่อทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในการพระราชพิธีเสร็จสิ้น และเสด็จพระราชดำเนินกลับ ผู้เฝ้าฯ ต้องยืนขึ้นถวายความเคารพ เมื่อรถยนต์พระที่นั่งแล่นออกไปและเพลงสรรเสริญพระบารมีจบลง ผู้เฝ้าฯ ต้องถวายความเคารพเป็นครั้งสุดท้าย เป็นอันเสร็จพิธี ๖. หากเป็นการเฝ้าฯ ในพระที่นั่งในพระบรมมหาราชวัง เมื่อไปถึงหรือจะกลับออกจากพระที่นั่งควรทำความเคารพพระราชอาสน์ พระพุทธรูป หรือพระบรมอัฐิที่อยู่ในมณฑลพิธีก่อน
การยืน	การยืนในที่เฝ้าฯ ให้ปฏิบัติ ดังนี้ ๑. การยืนเฉพาะพระพักตร์ต้องยืนตรงขาชิด ปลายเท้าแยกพองาม มือทั้งสองแนบข้างลำตัว ๒. ห้ามเอามือไพล่หลัง กอดอก เฝ้าฯ สะเอว หรือเอามือล้วงกระเป๋าเสื้อ กระเป๋ากางเกง ๓. เมื่อมีเสียงเพลงสรรเสริญพระบารมีหรือแตรแสดงความเคารพของกองทหารแถวรับเสด็จดังขึ้น ผู้ที่อยู่ในบริเวณนั้นต้องยืนตรงถวายความเคารพ ๔. หากมีพระราชดำรัส ให้กราบบังคมทูลในทำขึ้นตรงแล้วถวายคำนับ

◆ พิธีกร

คือ ขั้นตอนของพิธีที่กำหนดไว้ตามลำดับตั้งแต่เริ่มต้นจนจบพิธีเพื่อให้การจัดกิจกรรมในพิธีนั้นๆ เป็นไปด้วยความถูกต้อง เรียบร้อยและสวยงาม อันจะนำมาซึ่งความศรัทธา และความเชื่อในการจัดกิจกรรมร่วมกัน ทั้งในส่วนของผู้ร่วมพิธีและผู้ทีพบเห็นการเตรียมการของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานงานพิธีกร

1. เตรียมกำหนดการ
2. เตรียมสถานที่
3. จัดเตรียมอุปกรณ์
4. จัดเตรียมบุคลากร

1.เตรียมกำหนดการ

กำหนดการ คือ เอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อบอกลักษณะของงานว่า เป็นงานอะไร ใครเป็นประธาน สถานที่ วัน เวลา ในการจัดงาน ลำดับขั้นตอนของงาน การแต่งกายเป็นรูปแบบใด เพื่อให้ผู้ร่วมพิธีมีความเข้าใจตรงกันและทราบขั้นตอนของพิธี

กำหนดการมี 4 ประเภท คือ

1. หมายกำหนดการ
2. หมายรับสั่ง
3. พระราชกิจ
4. กำหนดการ

1. หมายกำหนดการ เป็นเอกสารแจ้งกำหนดขั้นตอนของงานพระราชพิธีโดยเฉพาะ ลักษณะของเอกสารจะต้องอ้างพระบรมราชโองการ คือ ขึ้นต้นด้วยของคำว่า “นายกรัฐมนตรีหรือเลขาธิการพระราชวัง รับพระบรมราชโองการเหนือเกล้าฯ สั่งว่า....” เสมอไป ในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่จะต้องส่งต้นหมายกำหนดการดังกล่าว เสนอนายกรัฐมนตรี หรือเลขาธิการพระราชวังลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

2. หมายรับสั่ง คือ เอกสารที่มีผู้รับรับสั่งอัญเชิญมาสั่งให้เจ้าหน้าที่ไปปฏิบัติตามหน้าที่ราชการ

3. พระราชกิจ คือ เอกสารกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติพระราชพิธี หรือพิธีการขององค์ประธาน ในพิธีที่ข้าราชการผู้ปฏิบัติจะต้องสนอง ตามลำดับขั้นตอน

4. กำหนดการ คือ เอกสารแจ้งกำหนดขั้นตอนของงานโดยทั่วไป เป็นของส่วนราชการหรือส่วนเอกชนจัดทำขึ้น แม้ว่าจะงานนั้นจะเป็นงานที่เกี่ยวข้องถึงเบื้องพระยุคลบาท เช่น งานเสด็จพระราชดำเนิน ถ้าหากงานนั้นมิได้เป็นงานพระราชพิธี ซึ่งกำหนดขึ้นโดยพระบรมราชโองการแล้ว เรียกว่า “กำหนดการ” ทั้งสิ้น

หลักการเขียนกำหนดการ แบ่งเป็น 3 ส่วน

ส่วนต้น เป็นส่วนที่บอกชื่องาน สถานที่ วัน เวลา ที่จะจัดงาน

ตัวอย่างส่วนต้น

กำหนดการ

พิธี.....(ทำอะไร)

ณ.....(สถานที่ที่ไหน)

วันที่.....เดือน.....ปี.....เวลา.....(เมื่อไร)

ส่วนกลาง เขียนลำดับขั้นตอนของกิจกรรมในงานพิธีนั้นๆ

ตั้งแต่เริ่มจนถึงลำดับขั้นตอนสุดท้ายของงานพิธี

ตัวอย่างส่วนกลาง

เวลา 09.45 น. - ข้าราชการและผู้มีเกียรติพร้อมกัน ณ.บริเวณลานคนเมือง

เวลา 10.00 น. - ผว.กทม. ประธานในพิธีเข้าสู่สถานที่ประกอบพิธี

- จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย
- เจ้าหน้าที่อาราธนาศีล
- ประธานสงฆ์ให้ศีล
- เจ้าหน้าที่อาราธนาพระปริตร
- พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์
- ถวายภัตตาหารเพล
- ถวายจตุปัจจัยไทยธรรม
- พระสงฆ์อนุโมทนา
- ประธานกรวดน้ำ รับพร
- พระสงฆ์พรมน้ำพระพุทธมนต์
- เสร็จพิธี

เวลา 12.00 น. - รับประทานอาหารร่วมกัน

ส่วนท้าย ด้านซ้ายของกำหนดการจะเขียนบอกในเรื่องการแต่งกาย

ตัวอย่างส่วน

ท้ายหมายเหตุ การแต่งกายชุดสากลหรือชุดสุภาพ

2. การจัดเตรียมสถานที่

ควรคำนึงถึงความเหมาะสมของสถานที่ในการจัดงาน โดยพิจารณาว่างานที่จะจัดเป็นงานพิธีใด งานมงคล หรืองานอวมงคล สถานที่ที่จะจัดนั้นมีความเหมาะสมกับการจัดพิธีนั้นๆ หรือไม่เพียงใด โดยพิจารณาจาก

1. ความเหมาะสมของสถานที่ในการจัดพิธี
2. มีความกว้างขวางเพียงพอต่อการรองรับผู้มาร่วมงานหรือไม่
3. สะอาด สะดวก และปลอดภัย
4. ไม่มีเสียงรบกวน

3. การจัดเตรียมอุปกรณ์

เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับงานพิธีต่างๆ เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านรัฐพิธี และพิธีการ หรืองานที่เกี่ยวข้องกับศาสนพิธี ก็ควรที่จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพิธีการต่างๆ ชื่อแต่ละงานจะใช้อุปกรณ์ในการประกอบพิธีที่แตกต่างกัน เช่น การเตรียมการในศาสนพิธี งานมงคลสมรส งานวางศิลาฤกษ์

1. อุปกรณ์หลักประกอบด้วย

- โต๊ะหมู่บูชา พระพุทธรูป แท่นกราบ
- แจกันดอกไม้ หรือพานพุ่ม
- กระจกรูป เชิงเทียน
- รูป เทียนบูชาพระ
- ที่กรวดน้ำ
- ใบปวารณา และจุฬารัตนไทยธรรม
- เครื่องขยายเสียงพร้อมอุปกรณ์

2. อุปกรณ์เฉพาะพิธี เช่น พิธีวางศิลาฤกษ์ ประกอบด้วย

- แผ่นศิลาฤกษ์
- ไม้มงคล 9 ชนิด (ไม้ชัยพฤกษ์ ไม้ราชพฤกษ์ ไม้สักทอง ไม้ไผ่สีสุก ไม้พะยูง ไม้ทองหลาง ไม้กันเกรา ไม้ทรงบาดาล ไม้ขนุน)
- ค้อนตอกไม้มงคล
- แผ่นอิฐ ทอง-นาก-เงิน อย่างละ 3 แผ่น (รวม 9 แผ่น)
- โปปrikกระและเจิม
- ทองคำเปลวปิดศิลาฤกษ์ 3 แผ่น พร้อมจี๊ฟ
- ปูนซีเมนต์ผสมเสร็จพร้อมเกรียงปาดปูน
- ดินปืนประทัดและพวงมาลัย
- ข้าวตอกดอกไม้ เหริยเงินและเหริยทอง
- กระดาษและผ้าเช็ดมือประธาน

4. การเตรียมบุคลากร

เป็นการแสดงถึงความพร้อมของผู้จัดงานพิธีการต่างๆ เพื่อความสะดวกในการประสานงาน และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละส่วนของผู้ปฏิบัติงานได้ชัดเจน สามารถตรวจสอบและติดตามว่าได้ดำเนินการหรือยัง เช่น การนิมนต์พระหรือยัง จำนวนเท่าไร เชิญประธานหรือยัง ใครเป็นพิธีกร เป็นต้น สำหรับการนิมนต์ในแต่ละพิธีมีกำหนดจำนวนไม่น้อยกว่า 5 รูป 7 รูป 9 รูป หรือ 10 รูป เพื่อจะได้ครบองค์คณะสงฆ์ ส่วนงานพระราชพิธี หรือพิธีของทางราชการจะนิมนต์พระสงฆ์ 10 รูป กรณีบำเพ็ญกุศลสวดอภิธรรมศพประจำคืนนั้น นิมนต์พระสงฆ์สวดอภิธรรม จำนวน 4 รูป

การจัดสถานที่

สถานที่เป็นสิ่งสำคัญ ต้องพิจารณาถึงความเหมาะสม หากเป็นงานพระราชพิธี ต้องจัดให้สมพระเกียรติ จัดที่นั่งผู้มาร่วมงาน ที่นั่งพระสงฆ์ ประธาน ต้องให้ดูดี ลงตัว การจัดสถานที่เพื่อประกอบพิธีโดยทั่วไปมักจะมี ความคล้ายคลึงกัน จะแตกต่างกันบ้างก็เพียงรายละเอียดเล็กน้อยเท่านั้น เช่นงานมณฑล และงานอวมงคล จะมี รายละเอียดการจัดที่แตกต่างกัน การจัดสถานที่สำหรับเป็นแนวทางกว้างๆในการปฏิบัติควรจัด ดังนี้ (กรมการศาสนา : 3)

1. จัดโต๊ะหมู่บูชา 1 หมู่ (อาจเป็นหมู่ 5 หมู่ 7 หรือหมู่ 9 แล้วแต่กรณี)

พร้อมที่กราบหรือที่ทรงกราบ (ใช้เฉพาะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหรือพระราชวงศ์และอนุโลมให้ใช้ในรัฐพิธี หรือพระราชพิธี นอกนั้นควรปูพรมหรือผ้าขาวให้ประธานได้กราบโดยวิธีเบญจางคประดิษฐ์ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ : 23)) ไว้ด้านใดด้านหนึ่ง ยกเว้นทิศตะวันตก โดยมาก นิยมตั้งไว้บนอาสน์สงฆ์ ทางต้นอาสน์สงฆ์

(หลักการจัดโต๊ะหมู่บูชาให้อ่านเพิ่มเติมจาก หนังสือ คู่มือพิธีกรและการปฏิบัติพิธีทางพระพุทธศาสนา ซึ่งกรมการศาสนาได้เขียนไว้ ชัดเจน และแจกจ่ายให้กับหน่วยงานต่างๆแล้ว)

2. จัดอาสน์สงฆ์ อาสน์สงฆ์ คือ สถานที่สำหรับพระสงฆ์นั่งนั้น นิยมจัดตั้งไว้ทางด้านซ้ายของ โต๊ะหมู่บูชา หรือด้านขวาของพระสงฆ์ ยกเว้นมีข้อจำกัดเรื่องสถานที่ อาจตั้งด้านใดก็ได้ นิยมจัดแยกออกเป็น เอกเทศส่วนหนึ่งต่างหากจากที่นั่งของภุคส์ภุคชีหรือเครื่องรับรองพระภิกษุสงฆ์นั้น นิยมจัดตั้งไว้ด้านขวามือของพระภิกษุสงฆ์แต่ละรูป โดยจัดตั้งกระโถนไว้ด้านในสุด จัดตั้ง ภาชนะน้ำเย็นไว้ถนัดออกมา จัดตั้งพานหามกพลู-บุหรี ไว้ถนัดออกมาข้างนอก ส่วนภาชนะน้ำร้อนนั้น นิยมจัดมาถวายภายหลัง เมื่อพระภิกษุสงฆ์มานั่งเรียบร้อยแล้ว เพราะถ้านำมาตั้งไว้ก่อน น้ำร้อนจะเย็นเสียก่อน ทำให้เสียน้ำชา ถ้าสถานที่ห้องประกอบพิธีสงฆ์นั้นคับแคบ หรือสิ่งของเครื่องรับรองมีไม่เพียงพอที่จะจัดถวายให้ได้ก็สามารถจัด 1 ที่ ต่อพระสงฆ์ 2 รูป ก็ได้ เช่น กรณีพระสงฆ์ 9 รูป นิยมจัดเครื่องรับรองเพียง 5 ที่ ก็เพียงพอ คือ

- สำหรับพระเถระผู้เป็นประธานสงฆ์ จัดตั้งไว้ด้านขวามือของท่านหนึ่งที่
- จัดตั้งไว้ระหว่างพระภิกษุรูปที่ 2 กับพระภิกษุรูปที่ 3 หนึ่งในที่
- จัดตั้งไว้ระหว่างพระภิกษุรูปที่ 4 กับพระภิกษุรูปที่ 5 หนึ่งในที่
- จัดตั้งไว้ระหว่างพระภิกษุรูปที่ 6 กับพระภิกษุรูปที่ 7 หนึ่งในที่
- จัดตั้งไว้ระหว่างพระภิกษุรูปที่ 8 กับพระภิกษุรูปที่ 9 หนึ่งในที่

3. การปูลาดอาสนะพระสงฆ์ ให้ปูพรมหรือเสื่อด้านประธานสงฆ์ทับพื้นต่อไปจนถึงท้ายพระสงฆ์และห้ามมิให้ปูติดกันเป็นผืนเดียวกับสตรีที่นั่ง และควรปูอาสนะเฉพาะพระสงฆ์แต่ละรูปอีกทีหนึ่ง

4. จัดโต๊ะสำหรับวางเครื่องไทยธรรมไว้ด้านท้ายอาสน์สงฆ์

5. จัดที่นั่งของประธานในพิธีให้อยู่ต่ำกว่าที่นั่งพระสงฆ์รูปที่ 1 เล็กน้อย หันหน้าเข้าหาพระสงฆ์

6. จัดที่นั่งสำหรับผู้ร่วมงานที่เป็นแขกผู้ใหญ่ ไว้ด้านหลังประธานประมาณ 5-6 ที่

7. จัดที่นั่งสำหรับผู้ร่วมงานอื่นๆหันหน้าไปทางประธานให้ห่างจากโต๊ะประธานประมาณ 1.5 – 2.00 เมตรให้แถวยาวไปตามอาสน์สงฆ์หรือจัดที่นั่งสำหรับผู้ร่วมงานอื่นๆหันหน้าเข้าหาพระสงฆ์เช่นเดียวกับประธาน แต่ต้องจัดแถวนี้ให้ต่ำกว่าแถวที่ประธานนั่ง 1 แถว จัดยาวไปตามอาสน์สงฆ์

8. จัดตั้งเครื่องขยายเสียงไว้ด้านท้ายอาสน์สงฆ์ สายไมโครโฟนควรเดินไว้หลังอาสน์สงฆ์ แล้วออกช่องพระสงฆ์รูปที่ 1 รูปที่ 3 และควรมีไมโครโฟนสำหรับพิธีกรสงฆ์ด้วย ซึ่งให้อยู่ด้านท้ายของอาสน์สงฆ์

9. หากเป็นสถานที่แสงสว่างน้อย ควรติดตั้งไฟฟ้าและควรหาพัดลมมาเตรียมไว้ด้วย

10. หากเป็นพิธีงานอวมงคล ต้องตั้งศพหรืออัฐิไว้ตรงกลางด้านกว้างของสถานที่ โดยให้ชิดผนังด้านกว้างนั้น พร้อมทั้งตั้งโต๊ะที่บูชาและดอกไม้ประดับ

ขั้นตอนการประกอบพิธีทางศาสนา

1. ประธานมาถึงในงาน
2. พิธีกรเชิญประธานจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย
3. นำบูชาพระรัตนตรัย
4. พิธีกรสงฆ์อาราธนาศีล
5. พระให้ศีล
6. ผู้ร่วมพิธีรับศีล
7. พิธีกรสงฆ์อาราธนาพระปริตร
8. พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์/เจ้าภาพจุดเทียนน้ำมันต์
9. ประธานจุดเทียนบูชาธรรม(หากมีเทศน์ต่อ)
10. พิธีกรอาราธนาธรรม
11. พระเทศน์
12. ประเคนจตุปัจจัย

13. พระสงฆ์อนุโมทนา

14. กรวดน้ำ

พระราชพิธี/รัฐพิธี

พระราชพิธี หมายถึง งานที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กำหนดไว้เป็นประจำ ตามโบราณราชประเพณี หรือตามกรณีเฉพาะในรัชกาล ซึ่งจะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพิธีและมี หมายกำหนดการแจ้งรายละเอียดขั้นตอนของงาน และพระราชกิจที่จะทรงปฏิบัติไว้ งานดังกล่าวมีทั้งที่เป็นพระ ราชพิธีเกี่ยวกับพระบรมราชจักรีวงศ์ตาม ขัตติยราชประเพณี หรือเกี่ยวข้องกับประเพณีทางศาสนาในการนี้ อาจ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพระราชพิธีเอง หรือทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์เป็น ผู้แทนพระองค์ หรือโปรดเกล้าฯ ให้องคมนตรี เป็นผู้แทนพระองค์

รัฐพิธี หมายถึงงานพิธีที่รัฐบาลหรือหน่วยงานราชการจัด โดยกราบบังคมทูลขอพระราชทานพระมหา กรุณาธิคุณให้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงรับไว้และเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นประธานในพิธี หรือทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีผู้แทนพระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปหรือไปเป็นประธานรัฐพิธีดังกล่าว มี หมายกำหนดการที่กำหนดรายละเอียดของงานไว้เป็นประจำและกำหนดสถานที่แน่นอน รัฐพิธีนี้บางรัฐพิธีมีพระ ราชพิธีก่อนหรือหลังรัฐพิธีด้วย ไม่ว่าจะเป็นพระราชพิธี หรือรัฐพิธีจำเป็นต้องเตรียมการรับเสด็จซึ่งต้อง ระมัดระวังไม่ให้เกิดความผิดพลาด เพื่อให้การประกอบพิธีเป็นไปด้วยความถูกต้องจึงได้ยกรรมนิยมการรับเสด็จ และข้อปฏิบัติในการเข้าเฝ้าฯ ที่สำนักพระราชวังได้กำหนดไว้มานำเสนอ ดังนี้

•ธรรมเนียมการรับเสด็จและข้อปฏิบัติในการเข้าเฝ้าฯ

การรับเสด็จในที่นี้ หมายถึงการเฝ้าฯ รับเสด็จในงานพระราชพิธี การพระราชกุศล งานรัฐพิธีหรือเสด็จฯใน งานต่างๆ ซึ่งสำนักพระราชวังได้อธิบายไว้ดังนี้(สำนักพระราชวัง :2547 :3-16)

1. การเฝ้าฯ รับเสด็จในงานพระราชพิธี การพระราชกุศล รัฐพิธี ซึ่งเป็นงานหลวงประจำปี ในพระราชฐาน เช่น พระบรมมหาราชวัง

1.1 งานในพระราชฐาน ผู้มาเฝ้าฯ และรับเสด็จแต่งกายตามหมายกำหนดการหรือหมายรับสั่งของสำนัก พระราชวังและควรมาถึงก่อน 30 นาที

1.2 สำนักพระราชวังจะจัดเจ้าหน้าที่ไว้รับรองและเชิญไปนั่งพักภายนอกพระที่ นั้งก่อน

1.3 เมื่อใกล้เวลาก่อนเสด็จฯ ประมาณ 5 หรือ 10 นาที เจ้าหน้าที่ผู้รับรองจะเชิญผู้มาเฝ้าฯเข้าไปนั่งยังที่ ซึ่งจัดไว้ในพระที่นั่ง ตามลำดับชั้นยศ ตำแหน่ง ฝ่ายทหาร พลเรือน

2. การเฝ้าฯ รับเสด็จนอกพระราชฐาน ที่เป็นงานพระราชพิธี รัฐพิธี และงานพิธีต่างๆ

2.1 งานนอกพระราชฐานที่เกี่ยวกับการพระราชพิธี ซึ่งสำนักพระราชวังออกเป็นหมายกำหนดการหรือหมายรับสั่ง แต่งกายตามกำหนดในหมาย

- งานรัฐพิธีถวายสักการะสมเด็จพระนเรศวรมหาราช 25 มกราคม ณ พระบรมราชานุสรณ์ อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

- วันที่ระลึกพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย 24 กุมภาพันธ์ ณ อุทยานพระบรมราชานุสรณ์ อำเภอมโนรมย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

- วันที่ระลึกพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาเจษฎาราชเจ้า 31 มีนาคม ณ พระบรมราชานุสาวรีย์ ลานพลับพลามหาเจษฎาบดินทร์ วัดราชินีผดุง กรุงเทพมหานคร

- วันพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และวันที่ระลึกมหาจักรีบรมราชวงศ์ กำหนดวันที่ 6 เมษายน ทุกปี ณ ปฐมบรมราชานุสรณ์ สะพานพระพุทธยอดฟ้า กรุงเทพมหานคร

- พระราชพิธีถวายราชสักการะ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร 9 มิถุนายน ณ วัดสุทัศน์เทพวราราม กรุงเทพมหานคร

- ถวายบังคมพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว วันปิยมหาราช 23 ตุลาคม ณ ลานพระบรมราชานุสรณ์ พระลานพระราชวังดุสิต กรุงเทพมหานคร

- ถวายบังคมพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระราชพิธีฉลองวันพระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 10 ธันวาคม ณ พระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว หน้าตึกรัฐสภา พระราชวังดุสิต กรุงเทพมหานคร

- วันสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช 28 ธันวาคม ณ พระบรมราชานุสาวรีย์ วังเวียนใหญ่ กรุงเทพมหานคร

เมื่อผู้มาเฝ้าฯ ถวายบังคมสักการะพระบรมราชานุสาวรีย์เป็นหมู่คณะแล้ว เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังจะเชิญให้พัก ณ ปะรำ เพื่อรอรับเสด็จ

ครั้นใกล้เวลาเสด็จ ประมาณ 5 หรือ 10 นาที เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังจะได้เชิญผู้มาเฝ้าฯ ออกไปยืนเรียงแถวตามลำดับชั้นยศ ตำแหน่ง (ควรสวมหมวกเพื่อความงดงามในการถวายความเคารพ) ดันแถว พระราชวงศ์ องคมนตรี นายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา ประธานศาลฎีกา ประธานองค์กรที่กำหนดในรัฐธรรมนูญฯ คณะรัฐมนตรี ข้าราชการทหาร พลเรือน ตามลำดับ ยืนแถวตามแนวทางเสด็จผ่าน

เมื่อเสด็จพระราชดำเนินมาถึง กองทหารเป่าแตร ถวายความเคารพและหรือแตรวงบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี ผู้เฝ้าฯ ถวายความเคารพโดยวิധทยหัตถ์ (เพราะสวมหมวก) จนเสด็จผ่าน และลดวันทยหัตถ์เมื่อจบเพลงสรรเสริญพระบารมีก็ถวายคำนับปฏิบัติทำนองนี้ทั้งเสด็จมาและเสด็จกลับ

2.2 การเฝ้าฯรับเสด็จฯ งานถวายผ้าพระกฐินหลวงประจำปี ที่สำนักพระราชวังออกเป็น

หมายกำหนดการและกำหนดการแต่งกายเฝ้าฯรับเสด็จ

ผู้ที่ไปเฝ้าฯ รับเสด็จ ตามหมายกำหนดการเจ้าหน้าที่ประจำสำนักพระราชวังจะได้รับรองเชิญให้นั่งที่พัก ณ ที่ซึ่งจัดไว้นอกพระอุโบสถตามลำดับชั้นยศ และตำแหน่ง

งานเสด็จฯ ถวายผ้าพระกฐินตามราชประเพณีประจำปี ที่สำนักพระราชวังออกหมายกำหนดการ แต่งเครื่องแบบเต็มยศ มีกองเกียรติยศทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ฯ พร้อมทั้งแตรวง ธงประจำกอง และทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ฯตั้งแถวรับและแซงเสด็จฯ

เมื่อใกล้เวลาเสด็จฯประมาณ 5 หรือ 10 นาที เจ้าหน้าที่ผู้รับรองของสำนักพระราชวัง จะได้เชิญข้าราชการผู้มีเกียรติที่มาเฝ้าฯ ไปยืนเรียงแถวรับเสด็จฯ ตามแนวทางลาดพระบาท (ถ้าสถานที่ไม่มีพอให้เข้าแถว ให้รอเฝ้าฯ ณ ที่ซึ่งจัดไว้)

ได้เวลาเสด็จฯ ถึง แตรวงกองทหารเกียรติยศ บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี ผู้เฝ้าฯ ที่นั่งพักยืนถวายความเคารพ ผู้มาเฝ้าฯยืนแถวรับเสด็จฯ ถ้าสวมหมวกทำวันทยหัตถ์จนสุดเสียงเพลงสรรเสริญพระบารมี และถวายความเคารพเมื่อเสด็จฯผ่าน

เสด็จฯเข้าสู่พระอุโบสถ เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวัง จะได้เชิญและนำข้าราชการผู้ใหญ่ เข้าไปเฝ้าฯ ในพระอุโบสถ เมื่อเข้าไปจะต้องถวายความเคารพ แล้วยืนอยู่ ณ แกวี่ที่จะนั่งเฝ้าฯ ตามชั้นยศ และตำแหน่งเมื่อทรงปฏิบัติในการถวายผ้าพระกฐินและประทับพระราชอาสน์ ผู้เฝ้าฯถวายความเคารพแล้วจึงนั่งได้

เมื่อเสด็จกลับ ปฏิบัติทำนองเดียวกับเมื่อเสด็จมาถึง

2.3 ราชประเพณีเสด็จฯ ถวายผ้าพระกฐิน ถ้าพระอารามหลวงหรือวัดใดที่มีโรงเรียนตั้งอยู่ ย่อมจัดลูกเสือหรือนักเรียนตั้งแถวรับเสด็จฯ ถ้ามีแตรวงลูกเสือให้บรรเลงสรรเสริญพระบารมีเมื่อเสด็จฯ มาถึงและเสด็จฯ กลับ

โรงเรียนที่จัดลูกเสือนักเรียนรับเสด็จฯ ธรรมเนียมประเพณี จะต้องจัดตั้งโต๊ะหมู่บูชาประดิษฐานพระบรมฉายาลักษณ์แทนตั้งพระพุทธรูป มีแจกันดอกไม้หรือพานพุ่ม รูปเทียนแพพร้อมกระถางดอกไม้และกรวยเป็นการถวายเคารพสักการะในการรับเสด็จ

อาจารย์หรือครูใหญ่ยืนข้างๆ โต๊ะหมู่หน้าแถวนักเรียนลูกเสือ เมื่อเสด็จฯ ถึง ณ ที่นั้น อาจารย์ หรือครูใหญ่ก้าวออกมาถวายความเคารพ แล้วกราบบังคมทูลรายงานจำนวนครู อาจารย์ นักเรียน จบแล้ว พับใส่ซองวางในพานเชิญขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย แล้วถอยออกไปถวายความเคารพ ก่อนที่จะกลับไปยืนเฝ้าฯ ณ ที่เดิม

2.4 ในกรณีที่เสด็จไปถวายผ้าพระกฐินเป็นการส่วนพระองค์ ที่เรียกกันว่า พระกฐินต้น ส่วนมากจะเป็นวัดในต่างจังหวัด สำนักพระราชวังจะออกหมายรับสั่งแต่งเครื่องแบบปกติภาคีคือพับแขนขาว

การยืนเฝ้าฯรับเสด็จ เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังจะรับรองข้าราชการผู้ใหญ่ผู้เฝ้าฯ ณ ที่ซึ่งจัดไว้นอกพระอุโบสถ

การเสด็จฯ ถวายผ้าพระกฐินในต่างจังหวัดนั้นผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องจัดข้าราชการเข้าแถวรับเสด็จ ณ ที่ซึ่งรถยนต์พระที่นั่งเทียบ เมื่อเสด็จฯ ลงจากรถยนต์พระที่นั่ง ผู้ว่าราชการจังหวัดต้องเข้าไปเฝ้าฯ ถวายความเคารพ แล้วกราบบังคมทูลรายงานตนเอง และเบิกข้าราชการผู้ใหญ่ที่มาเฝ้าฯ เช่น ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้า.....ผู้ว่าราชการจังหวัด.....ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสเบิกผู้เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท(ในกรณีที่ภริยาเฝ้าฯอยู่ด้วย)นาง.....ภริยาข้าพระพุทธเจ้า(จะทูลเกล้าถวายดอกไม้มาก็ได้) แล้วต่อไปควรจะกราบบังคมทูลเบิกเฉพาะข้าราชการผู้ใหญ่ระดับสูงเช่น ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล รองผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอของท้องถิ่นที่เสด็จฯเท่านั้น

2.5 การเฝ้าฯ รับเสด็จ ในงานรัฐพิธี นอกพระราชฐาน เช่น งานพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ข้าราชการหรือผู้ที่มีตำแหน่งเฝ้าฯ เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังจะเป็นผู้รับรอง และกำหนดที่นั่งเฝ้าฯ ไว้ไว้ในพลับพลาพิธีซึ่งจัดเป็นมณฑลพิธีที่ประทับ ส่วนนอกพลับพลาพิธีหรือปะรำ ถ้ามีผู้เฝ้าฯ รับเสด็จ เป็นหน้าที่ของเจ้าของงานโดยความร่วมมือของสำนักพระราชวัง

2.6 การเฝ้าฯ รับเสด็จในงานต่างๆ เช่น เสด็จฯเปิดงานแสดง เปิดตึกโรงพยาบาล โรงเรียน หรือวางศิลาฤกษ์อาคาร เสด็จฯทรงยกช่อฟ้าหรือตัดลูกนิมิต

ผู้มาเฝ้าฯที่ได้รับเชิญ เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังจะรับรองเฉพาะผู้ที่แต่งเครื่องแบบเฝ้าฯ ไปนั่งรอรับเสด็จในพลับพลา หรือปะรำพิธีมณฑล ซึ่งจัดเป็นที่เฝ้าฯ ตามลำดับชั้นยศ และตำแหน่ง

ส่วนผู้ที่ได้รับเชิญนอกนั้นเป็นหน้าที่ของเจ้าของงาน

ก่อนเสด็จ 5 หรือ 10 นาที เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังจะได้เชิญข้าราชการชั้นผู้ใหญ่และเจ้าของงานไปเข้าแถวรอรับเสด็จ ณ ที่รถยนต์พระที่นั่งเทียบ เมื่อเสด็จฯถึง เสด็จฯลงจากรถยนต์พระที่นั่ง ผู้เป็นประธานของงานหรือผู้รับผิดชอบในท้องถิ่น เช่น รัฐมนตรี ผู้ว่าราชการจังหวัด เข้าเฝ้าฯ รับเสด็จ แล้วกราบบังคมทูลเบิกผู้อาวุโส ณ ที่นั้น ตามสมควรแก่บุคคลที่จะเบิกเฝ้าฯ ในแถวรับเสด็จนั้นๆ

ส่วนการแต่งกายผู้มีหน้าที่ในราชการแต่งเครื่องแบบปกติขาว หรือเครื่องแบบปกติกาดำตามหมายที่สำนักพระราชวังกำหนด

3. การเสด็จฯในงานพระราชพิธี งานรัฐพิธีที่ออกหมายกำหนดการ แต่งเครื่องแบบเต็มยศ จะต้องมียกทวารเกียรติยศ พร้อมด้วยแถวธงประจำกองตั้งรับเสด็จด้วยหรือไม่นั้น สำนักพระราชวังจะได้ออกหมายแจ้งกระทรวงกลาโหมพิจารณาจัดตามระเบียบของทหาร

4. การเสด็จฯ ในงานพระราชพิธี งานรัฐพิธีหรืองานที่มีการกราบบังคมทูลเชิญเสด็จฯ สำนักพระราชวังจะได้ออกหมายรับสั่งเป็นงานเฝ้าฯรับเสด็จแต่งเครื่องแบบปกติ แต่ถ้านั้นเป็นงานที่เสด็จฯไปในเขตที่ตั้งกรม กองทหาร หรือค่ายทหาร ฐานทัพของทหาร หรือในกรณีที่จังหวัดนั้นๆ เป็นที่ตั้งกรมกองทหาร ค่ายทหารหรือฐานทัพ เป็นหน้าที่ของฝ่ายทหารและผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาจัดทหารกองเกียรติยศรับเสด็จ ตามระเบียบของกระทรวงกลาโหม

ตัวอย่างกำหนดการรับเสด็จที่เป็นงานกราบบังคมทูลเชิญเสด็จฯ ในต่างจังหวัดและในกรุงเทพมหานคร

4.1 มีกองทหารเกียรติยศรับเสด็จ

4.1.1 มีกองทหารเกียรติยศรับเสด็จและทรงตรวจแถวทหารกองเกียรติยศ

4.1.2 มีกองทหารเกียรติยศรับเสด็จแต่ไม่ทรงตรวจแถวทหารกองเกียรติยศ

4.2 ไม่มีกองทหารกองเกียรติยศ

➤ การปฏิบัติตนในระหว่างเข้าเฝ้าฯ ในพระราชพิธี

การเข้าเฝ้าฯ ในพระราชพิธีจะมีทั้งการเข้าเฝ้าฯ ในเขตพระราชฐาน ได้แก่ ในพระบรมมหาราชวัง เช่น พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท เป็นต้น และการเข้าเฝ้าฯ นอกเขตพระราชฐาน เช่น พระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายพระทักษิณ ๓ พระอารามหลวง ต่าง ๆ เป็นต้น

• กรณีเป็นงานนั่งเฝ้าฯ

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินถึง ผู้เข้าเฝ้าฯ ไม่ว่าจะป็นหัวหน้าคณะ หรือผู้ร่วมในคณะ ต้องลุกขึ้นยืนตรงเพื่อถวายความเคารพพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทั้งนี้ จะต้องไม่ยกมือไหว้ทำความเคารพหรือทักทายผู้ตามเสด็จคนอื่น การยืนถวายความเคารพ จะต้องยืนตรงขาชิด แยกปลายเท้าห่างกันเล็กน้อย มือทั้งสองข้างแนบข้างลำตัว แล้วถวายความเคารพ การถวายความเคารพนั้น ผู้เข้าเฝ้าฯ ทั้งบุรุษและสตรีที่แต่งเครื่องแบบจะต้องถวายความเคารพโดยการคำนับ ส่วนสตรีที่แต่งชุดไทย ถวายความเคารพโดยวิธีถอนสายบัว เมื่อถวายความเคารพแล้ว ต้องยืนตรงรอนกว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะเสด็จมาประทับพระราชอาสน์ก่อน จึงถวายความเคารพอีกครั้งแล้วนั่งลงประจำที่นั่ง ในกรณีที่สมเด็จพระบรมวงศ์ตามเสด็จด้วย จะต้องรอให้ทุกพระองค์ประทับเสียบก่อน จึงถวายความเคารพแล้วนั่งลงได้ ในระหว่างพระราชพิธี หากทรงลุกขึ้นเพื่อเสด็จไปทรงประกอบพิธี ผู้เฝ้าฯ ลุกขึ้นยืนถวายความเคารพด้วยทุกครั้ง ระหว่างทรงประกอบพิธี ให้ทุกท่านอยู่ในท่ายืนตรง เมื่อทรงประกอบพระราชกิจเสร็จ และเสด็จไปประทับพระราชอาสน์แล้วให้ผู้เฝ้าฯ สังเกตว่า พระบรมวงศ์ที่ตามเสด็จ ประทับพระเก้าอี้เรียบร้อยแล้ว ทุกพระองค์จึงถวายความเคารพและนั่งลงได้ เมื่อเสด็จพระราชดำเนินกลับ ให้ผู้เฝ้าฯ ยืนขึ้นถวายความเคารพและรอนกว่าดุริยางค์บรรเลงเพลงจบ เป็นเสร็จพิธี ในกรณีนี้ ถ้าสมเด็จพระบรมวงศ์ผู้ใหญ่ยังประทับอยู่ผู้เฝ้าฯ ๑ รออยู่ก่อน

เมื่อเสด็จพระราชดำเนินกลับผู้เฝ้าฯ ๑ จะต้องยืนขึ้นถวายความเคารพ แล้วจึงกลับออกจากบริเวณด้วยอาการเรียบร้อยไม่ส่งเสียงดังในกรณีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะต้องเสด็จกราบถวายบังคมพระบรมอัฐิ ที่พระแท่นพปลุมหาเศวตฉัตร ก่อนเสด็จพระราชดำเนินกลับ หากทรงลุกขึ้น ให้ผู้เฝ้าฯ ลุกขึ้นยืนแล้ว ถวายความเคารพ และยืนรอนกว่าจะทรงกราบถวายบังคมพระบรมอัฐิเสร็จ และทรงหันมาทางผู้เฝ้าฯ ๑ ขณะนั้นผู้เฝ้าฯ ๑ ควรรับถวายความเคารพก่อน ทั้งนี้เพราะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะทรงรับการถวายความเคารพ (หากถวายความเคารพช้าจะแลดูไม่เหมาะสม) เมื่อเสด็จออกจากมณฑลพิธีแล้วผู้เฝ้าฯ ๑ ยังคงยืนในท่าตรง รอนกว่าดุริยางค์บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมีจบแล้ว ให้ถวายความเคารพอีกครั้ง จึงออกจากมณฑลพิธี ทั้งนี้ มีข้อพึง

ปฏิบัติที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ในขณะที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ทรงคม (ไหว้) หรือทรงกราบถวายบังคม พระบรมอัฐิ ที่หน้าพระแท่นพญาลมहाเสวตจักร ทั้งเมื่อเสด็จพระราชดำเนิน ในระหว่างประกอบพิธี และก่อนเสด็จพระราชดำเนินกลับ) ผู้เข้าเฝ้า ฯ ไม่ต้องประนมมือไหว้ หรือถวายความเคารพ เช่นเดียวกับในกรณีที่ทรงกราบ พระสงฆ์ และเมื่อพระสงฆ์กลับออกจากพระที่นั่งผู้เข้าเฝ้า ฯ ไม่ต้องประนมมือไหว้หรือถวายความเคารพเช่นกัน

อนึ่งเมื่อเสร็จงานแล้วก่อนจะกลับผู้เข้าเฝ้า ฯ ควรถวายความเคารพ โดยการไหว้ หรือกราบพระอัฐิ พระพุทธรูปสำคัญในมณฑลพิธี จึงจะงดงามตามแบบธรรมเนียมประเพณีไทย

•กรณีเป็นงานยืนเฝ้า ฯ

การเข้าเฝ้า ฯ ในงานพระราชพิธีที่เป็นงานยืนเฝ้า ฯ เช่น พระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ ๕ ธันวาคม ในการเสด็จออกมหาสมาคม ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร นายกรัฐมนตรี และประธานรัฐสภา จะกราบบังคมทูลถวายพรชัยมงคลตามลำดับการปฏิบัติตนในกรณีดังกล่าว มีแบบแผนการปฏิบัติตนในทำนองเดียวกันกับงานนั่งเฝ้า ฯ จะต้องยืน ไม่มีเก้าอี้สำหรับนั่งเฝ้า ฯ จะต้องยืนด้วยความสำรวมระวัง หากเมื่อยจะขยับตัวได้เล็กน้อย ส่วนการถวายความเคารพให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับนั่งเฝ้า ฯ ทุกประการ (การถวายพระพรชัยมงคลของนายกรัฐมนตรีตามที่กำหนดในหมวกกำหนดการ)

•กรณีมีพิธีสงฆ์

โดยทั่วไปแล้วงานหรือพิธีที่มีการบำเพ็ญกุศล จะมีข้อพึงปฏิบัติสำหรับผู้ร่วมงานโดยทั่วไป ดังนี้ ในการรับศีล ผู้อยู่ในพิธีเริ่มประนมมือตั้งแต่พิธีกรเริ่มอาราธนาศีล มะยังกันเด... จนถึงพระสงฆ์ให้ศีลจบ และบอก อานิสงส์ของศีล จึงลดมือลง โดยพระสงฆ์จะบอกอานิสงส์ของศีลจบลงด้วยคำว่า "...ตัสมา สิลัง วิโสระเย" ในกรณีฟังการเจริญพระพุทธมนต์ หรือการฟังพระสงฆ์แสดงธรรม เริ่มการประนมมือเมื่อพิธีกรเริ่มอาราธนาพระปริตร หรือการแสดงทำของพระสงฆ์ หรืออาราธนาธรรม "วิปตติปะฎี พาทายะ..." หรือ "พรหมา จะโลกา..." จนกว่าจะจบการเจริญพระพุทธมนต์ หรือการแสดงธรรมของพระสงฆ์ จึงลดมือลงแต่มีข้อยกเว้นที่ควรปฏิบัติได้ คือ ผู้ฟังการเจริญพระพุทธมนต์ หรือฟังการแสดงธรรม จะลดมือลงและนั่งฟังโดยอาการสงบสำรวมก็ได้ วิธีปฏิบัติก็คือ เมื่อพระสงฆ์แสดงธรรมได้กล่าวบท นะโม ฯ ๑ ครั้ง ยกคำบาลีพุทธศาสนสุภาษิต ขึ้นเป็นอุเทศ หรือนิเขปบท และเริ่มแสดงธรรมเป็นภาษาไทย เช่น กล่าวว่า " ณ โอกาสบัดนี้ อาตมภาพจะแสดงพระธรรมเทศนา..." ให้ผู้ฟังพระธรรมเทศนาลดมือลงโดยอาการสงบสำรวม เมื่อแสดงธรรมจบจึงยกมือขึ้นจบ 1 ครั้ง เป็นการแสดงสาธุการ และในกรณีฟังการเจริญพระพุทธมนต์ เมื่อพระสงฆ์สวดบท นะโม ฯ 3 จบ และสวดบทสวดมนต์ ถึงตะติฆัมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ ผู้ฟังลดมือลงแล้วนั่งฟัง โดยอาการสงบสำรวมก็ได้ ให้ประนมมือขึ้นจบ ๑ ครั้ง เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์จบ ส่วนในพิธีที่มีการบำเพ็ญพระราชกุศล โดยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธี หรือโปรดเกล้า ฯ ให้มีผู้แทนพระองค์ ซึ่งมีพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ ผู้ที่เข้าเฝ้า ฯ ในมณฑลพิธีมีวิธีปฏิบัติตามแบบแผน เมื่อถึงขั้นตอนที่สำคัญ ๆ ดังนี้

•พระสงฆ์ถวายศีล

เมื่อเจ้าหน้าที่กรมการศาสนา (สังฆการี) กล่าวคำอาราธนาศีล ผู้ที่เข้าเฝ้าฯ ไม่ต้องประนมมือ เมื่อกล่าวคำอาราธนาศีลจบ พระสงฆ์จะถวายศีล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือผู้แทนพระองค์และพระบรมวงศานุวงศ์ จะทรงประนมพระหัตถ์รับศีล ผู้เข้าเฝ้าฯ จะต้องประนมมือด้วยจนเสร็จการถวายศีล (การประนมมือให้ประนมมือทั้งสองอยู่ระหว่างหน้าอก โดยไม่ยกให้ขึ้นสูงจนถึงใบหน้า และไม่ต่ำลงไปที่ท้อง)

•พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์

ขณะที่เจ้าหน้าที่กรมการศาสนา (สังฆการี) กล่าวคำอาราธนาพระปริตร ผู้เข้าเฝ้าฯ ต้องปฏิบัติตามเหมือนการอาราธนาศีล คือ ไม่ประนมมือ เมื่ออาราธนาจบพระสงฆ์จะเจริญพระพุทธมนต์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือผู้แทนพระองค์และพระบรมวงศานุวงศ์ จะทรงประนมพระหัตถ์ เมื่อถึงบทสรรเสริญพระพุทธรูป พระสังฆคณาจารย์ ผู้เข้าเฝ้าฯ ทุกท่านจึงประนมมือ เมื่อทรงลดพระหัตถ์ลงให้ผู้เข้าเฝ้าฯ ลมมือลงและนั่งสำรวม (นั่งโดยมือทั้งสองข้างประสานกันไว้ที่หน้าตัก) หลังจากพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์เสร็จ

อนึ่ง การปฏิบัติข้างต้นหากผู้ที่เข้าเฝ้าฯ มีแนวทางปฏิบัติตามลัทธิศาสนาของตนเอง ก็ไม่ต้องประนมมือ แต่ควรนั่งในอาการสำรวมเช่นกัน ส่วนผู้ที่เข้าเฝ้าฯ ซึ่งเป็นพุทธศาสนิกชนประนมมือในช่วงระยะดังกล่าวหรือไม่ ย่อมจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะทรงปฏิบัติในแต่ละช่วงเวลาข้างต้นนั้น ๆ เป็นลำดับด้วย

•พระสงฆ์แสดงพระธรรมเทศนา

หากในหมายกำหนดการได้กำหนดให้มีการแสดงพระธรรมเทศนา หลังจากทรงจตุรพิธพรชัยเครื่องทรงธรรม และทรงรับศีลแล้ว เจ้าหน้าที่กรมการศาสนาจะอาราธนาธรรม ผู้เข้าเฝ้าฯ ไม่ต้องประนมมือเมื่อพระสงฆ์เริ่มแสดงพระธรรมเทศนา ให้สังเกตว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือผู้แทนพระองค์ ทรงประนมพระหัตถ์หรือไม่ หากทรงประนมพระหัตถ์และทรงลดพระหัตถ์ลง ให้ประนมมือและลดมือลงในท่าสำรวม หากทรงประนมพระหัตถ์อยู่ ให้ประนมมือไว้เช่นนั้น เมื่อทรงลดพระหัตถ์ลงเมื่อใด จึงลดมือลงจนกว่าพระสงฆ์จะแสดงพระธรรมเทศนาจบ

•พระสงฆ์รับพระราชทานฉัน

ในกรณีที่มีพระราชภัตตาหารแด่พระองค์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้แทนพระองค์ และพระบรมวงศานุวงศ์ที่เป็นฝ่ายหน้า จะทรงปฏิบัติพระสงฆ์ ส่วนกรณีที่จะเชิญบุคคลสำคัญ หรือข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ไปร่วมประเคนภัตตาหารและปฏิบัติพระสงฆ์ เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวัง จะเป็นผู้เชิญเฉพาะบุคคลนั้น ๆ ส่วนผู้เข้าเฝ้าฯ อื่น ให้ลุกขึ้นยืนแล้วถวายความเคารพ แล้วรอนเสด็จกลับมาประทับพระอาสน์ จึงถวายความเคารพอีกครั้งแล้วนั่งลง โดยผู้ที่ได้รับเชิญให้ปฏิบัติพระสงฆ์จะเดินไปยังพระสงฆ์รูปที่ เจ้าหน้าที่จะนำไปเมื่อถึงหน้าพระสงฆ์แล้วให้หยุดยืนตรงหน้าหน้าไปทางพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหรือผู้แทนพระองค์ เมื่อประทับพระอาสน์แล้วจึงถวายความเคารพ แล้วประเคนภัตตาหาร เสร็จแล้วถวายความเคารพแล้วนั่ง หากพระสงฆ์สนทนาด้วยจึงสนทนาได้ตอบ เมื่อพระสงฆ์รับพระราชทานฉันเสร็จ แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศานุวงศ์ จะทรงลุกขึ้นเพื่อเสด็จ